

NASREDDİN HOCA İLE MEVLANA KAVGASI

Aydınlık Gazetesi, 18 Mart 2017

Yıldırım Koç

Prof.Dr.Mikâil Bayram'ın kitaplarını, bir arkadaşımın uyarısı ve önerisiyle, yeni okumaya başladım. Ahilerde ortaklaşacılık uygulamasıyla ilgileniyordum. Sayın Mikâil Bayram'ın kitap ve makaleleri, ahiler konusunda bir hazine. Ayrıca, Nasreddin Hoca, Ahi Evren ve Mevlana konusunda da çok ilginç ve belgelere dayalı bilgiler var.

Önce beni çarpan bilgileri kısaca özetleyeyim.

Ahi Evren ile Nasreddin Hoca aynı kişidir. 13. yüzyılda Moğollar Anadolu'yu işgal ettiklerinde, Mevlana Moğollarla işbirliği yapmıştır. Ahi Evren ise Türkmenleri örgütleyerek Moğollara karşı direniş yürütmüştür. Ahi Evren ile Mevlana arasında, felsefi görüş farklılıklarının yanı sıra, bu nedenle de büyük bir mücadele vardır. Ayrıca, Ahi Evren'in Babailer ayaklanmasıyla da ilişkisi söz konusudur.

Ben tarihçi değilim; ancak çok iyi Farsça bilen Prof.Dr.Mikâil Bayram'ın bu tezleri, çok sayıda el yazması kitaba ve belgeye dayanmaktadır. Ben ikna oldum. Sayın Mikâil Bayram'ın bende eksik olan kitaplarını temin ettikçe büyük bir zevkle okumaya ve öğrenmeye devam edeceğim.

Prof.Dr.Mikâil Bayram 1940 yılında Van'da doğmuş. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olmuş. 2007 yılında yaş haddinden emekli olmuş. 20 kitabı ve 180'den fazla makalesi yayımlanmış. Türkçe ve Farsça şiirleri var.

NASREDDİN HOCA VE AHI EVREN

Hâce Nasîrû'd-dîn Mahmûd el-Hoyî (Nasreddin Hoca, Ahi Evren) 13. yüzyılda Selçuklular devrinde Kayseri'de uzun süre kadılık yapmış. I. Alâü'd-dîn Keykubat'ın iktidarı döneminde Konya'ya taşınmış, saray mektebinde hocalıkta bulunmuş. Daha sonra, Babailer ayaklanmasıyla ilişkili olduğu iddiasıyla 5 yıl hapis yatmış. Bir süre vezirlik yaptıktan sonra Kırşehir'e ve Akşehir'e giderek, Ahi teşkilatını kurmuş. Moğol istilasına karşı direnişe önderlik etmiş ve bu nedenle 1 Nisan 1261 günü Kırşehir'de öldürülmüş.

Prof.Dr.Mikâil Bayram, çok sayıda birinci el belgeye dayanarak, Hâce Nasîrû'd-dîn Mahmûd el-Hoyî'nin Nasreddin Hoca ve Ahi Evren'le aynı kişi olduğunu anlatıyor. (Mikâil Bayram, **Ahi Evren ve Ahi Teşkilâtının Kuruluşu**, Konya, 1991; **Sosyal ve Siyâsî Boyutlarıyla Ahi Evren-Mevlânâ Mücadelesi**, Genişletilmiş 3. Baskı, NKM Yay., Konya, 2012; **Hâce Nasîrû'd-din-i Tûsî'nin İntihalcılığı ve Ahi Evren Hâce Nasîrû'd-din ile İlgisi**, Çizgi Kitapevi, Konya, 2016)

Nasreddin Hoca'nın hanımı Fatma Hatun da, Selçuklular döneminde kurulmuş olan Baciyân-ı Rum (Anadolu Bacıları) örgütünün de lideriymiş. (Mikâil Bayram, **Fatma Bacı ve Baciyân-ı Rûm, Anadolu Bacıları Teşkilâtı**, Çizgi Kitapevi, Konya, 2016.)

Prof.Dr.Mikâil Bayram'ın kitaplarında Mevlânâ Celaledin-i Rûmi çok farklı biçimde anlatılıyor. Özellikle Şems-i Tebrizi'nin kimliği, Moğollarla ilişkileri ve öldürülmesinde ahilerin rolü konusunda da çok ilginç bilgiler var.

ANADOLU MAYASINDA AHİLİĞİN ROLÜ ÖNEMLİ

Ahiler Anadolu mayasının biçimlenmesinde belirleyici öneme sahip bir örgütlenme. Bu yapının temel taşlarını koyan kişi de, Ahi Evren. Ahiler bir dönem Anadolu'da kent yönetmişler, Moğol istilasına karşın silah elde mücadele etmişler, katledilmişler, ancak geleneklerini yaşatmasını bilmişler. Bugün hâlâ bazı bölgelerde sürdürülen yarenlik ve benzeri geleneklerin temelinde de ahilik var.

Sayın Mikâil Bayram'ın bazı kitaplarını okuduktan sonra, Anadolu'nun kültür mirasını anlayabilmek için ahilik konusunun iyi öğrenilmesi gerektiği sonucuna vardım.

Ahiler konusunu öğrenmeye çalışanların temel başvuru kaynağı, Prof.Dr.Mikâil Bayram'ın yapıtlarıdır. Sağolsun.